

Instituirea și menținerea sechestrului asigurator în cauzele penale asupra bunurilor proprietate comună. Concursul dintre sechestrul asigurator și garanțiile reale imobiliare anterior constituite

***Procuror șef Birou
recursuri civile în interesul legii***

***Procuror șef adjunct
Secția Judiciară***

§1. Datele speței

Într-o cauză penală recent soluționată de Curtea de Apel Ploiești s-a considerat că existența unei ipoteci intabulate cu privire la un imobil asupra căruia s-a instituit ulterior sechestrul asigurator în dosarul penal nu este de natură a permite creditorului ipotecar executarea silită a creanței sale, cu ignorarea măsurii asiguratorii, interesul general care a justificat luarea măsurii fiind prioritar celui particular.

Astfel, măsura sechestrului asigurator a fost luată de către procuror, în cursul urmăririi penale prin ordonanța din 25 mai 2009, dată în dosarul nr.97/P/2008 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Pitești.

S-a reținut că societatea S.C.P.S.A., din acționariatul căreia face parte și inculpatul P.G.C., a contractat la B.T.SA mai multe credite, printre care și contractul de credit nr.3048 din 10 aprilie 2001, având ca scop finanțarea activității curente a societății, contract modificat și completat prin acte adiționale ulterioare prin care, în principal, a fost majorată suma inițial acordată. Astfel, conform ultimului act adițional (nr.32/2048 din 28 august 2009) valoarea împrumutului acordat era de 11.000.000 lei, plătitibil la 4 februarie 2010.

Creditul a fost garantat la B.T.SA cu bunuri mobile și imobile.

Una din garanțiile constituite a constat în ipoteca instituită în favoarea unității bancare cu privire la un bun imobil, proprietatea numiților: PGC, PI, PG și PCT, înscris în Cartea funciară a municipiului Pitești, la numerele cadastrale 213, 213C₁.

Ulterior, în cursul cercetării penale a inculpatului PGC, s-a dispus instituirea sechestrului asigurator asupra imobilului susmenționat, respectiv la data de 28 mai 2009, conform procesului – verbal de aplicare a sechestrului din aceeași dată întocmit de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și

Justiție – Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Pitești, pentru suma de 497.723,6 lei, sumă ce reprezintă prejudiciul produs prin săvârșirea infracțiunilor pentru care a fost trimis în judecată inculpatul PGC.

Tribunalul Prahova, prin încheierea de ședință din 26 iulie 2010, a respins, în baza art.169 raportat la art.166 din Codul de procedură penală, ca neîntemeiată cererea de ridicare a sechestrului asigurător aplicat la 28 mai 2009 de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Pitești, asupra imobilului înscris în Cartea funciară a municipiului Pitești, la numerele cadastrale 213, 213C₁.

În motivarea contestației, B.T.SA a susținut că sechestrul a fost înscris ulterior înscrierii ipotecii instituită asupra același imobil în favoarea sa, iar măsura luată nu i-a fost adusă la cunoștință.

Totodată, a arătat că sechestrul penal nu instituie rang de prioritate preferențial în favoarea statului român în detrimentul unui creditor ipotecar, așa încât, indiferent de modalitatea în care va fi valorificat bunul imobil, creditorul va fi primul care se va îndestula din suma obținută.

Pe de altă parte, a învederat faptul că instituirea și menținerea sechestrului asigurător asupra imobilului care nu este proprietatea exclusivă a inculpatului, fiind deținut în coproprietate cu soția sa, fratele și cumnata sa, nu au temei legal, câtă vreme aceștia din urmă nu au calitate procesuală în cauză, apreciind că s-ar fi impus o acțiune de partaj și în consecință sechestrul penal să vizeze exclusiv cota parte aferentă inculpatului și/ sau cel mult, a soției.

Tribunalul Prahova, în motivarea soluției de respingere a cererii, a invocat principiul conform căruia judecata în penal se face cu precădere înaintea celei din fața instanței civile, menționând că statul, în prezent, prin sechestrul instituit este un potențial creditor în rang inferior principalului creditor(B.T.SA), dreptul său de creanță fiind doar virtual, acesta, în cazul vânzării bunului neputând fi înscris în tabloul creditorilor pentru a executa imobilul până la concurența sumei pentru care s-a instituit sechestrul, întrucât nu se află în posesia unei creanțe certe, lichide și exigibile, fapt care nu poate avea loc decât în condițiile în care inculpatul va fi condamnat și va fi obligat la despăgubiri civile către stat.

Astfel, instanța a apreciat că ridicarea sechestrului asigurător la acest moment ar eluda practic scopul pentru care a fost instituit, și anume indisponibilizarea bunului imobil pe parcursul judecării cauzei și până la pronunțarea unei hotărâri penale definitive.

Curtea de Apel Ploiești, prin decizia penală nr.807 din 16 august 2010, a respins ca nefondat recursul formulat, constatând că instituirea sechestrului asigurător s-a făcut cu respectarea dispozițiilor art.163 alin.2 din Codul de procedură penală, iar menținerea acestuia se justifică întrucât există în continuare posibilitatea ca, în caz de condamnare a inculpatului, să se dispună confiscarea specială.

Instanța de recurs a menținut încheierea Tribunalului Prahova ca fiind legală și temeinică, constatând respectarea prevederilor legale în instituirea și aplicarea acestei măsuri asigurătorii.

În motivare s-a arătat că astfel cum rezultă din textul art.163 alin.1 din Codul de procedură penală, sechestrul asigurător este o măsură de indisponibilizare a bunului învinutului sau inculpatului, așa încât acesta nu mai este în măsură să facă acte de dispoziție cu privire la bunul său până la pronunțarea unei hotărâri penale definitive. Or, dreptul de ipotecă pe care îl invocă recurenta, ca drept real accesoriu de garantare, nu are ca efect indisponibilizarea bunului, proprietarul acestuia păstrând toate atributele dreptului său, recunoscut de lege prin art.480 și următoarele din Codul civil.

Pe de altă parte, spre deosebire de ipoteca instituită convențional pentru protejarea interesului creditorului, sechestrul asigurător poate fi luat pentru a asigura posibilitatea aplicării confiscării speciale, a executării amenzii penale sau pentru asigurarea reparării pagubei. În primele ipoteze interesul protejat prin instituirea măsurii este unul general, în ultima ipoteză, interesul este unul particular.

Ca atare, în cazul stabilirii în mod definitiv a vinovăției inculpatului și aplicării măsurii confiscării speciale, având în vedere interesul general pentru care a fost constituit sechestrul asigurător, acesta ar avea un rang preferat în raport de ipoteca invocată de recurentă, interesul general fiind prioritar celui privat.

Mai mult, se arată că executarea dispozițiilor referitoare la confiscarea specială cuprinse într-o hotărâre penală se realizează în conformitate cu prevederile art.439 din Codul de procedură penală și nu cu cele ale art.446 din același cod, acestea din urmă fiind aplicabile numai în ceea ce privește despăgubirile civile și cheltuielile judiciare.

De asemenea, Curtea de Apel Ploiești a considerat că recurenta este singura în măsură a formula în numele debitorilor săi garanți o acțiune de partaj, statul neavând calitate procesuală activă pentru a promova o astfel de acțiune.

§2. Considerații generale

Problemele ridicate de această cauză sunt date de preexistența unei ipoteci înscrise în cartea funciară, constituită pe cale convențională în favoarea unității bancare B.T. S.A., precum și a coproprietății asupra bunului imobil sechestrat asigurător în cauza penală.

Creanța pentru care s-a instituit ipoteca este certă, lichidă și exigibilă¹, astfel încât în lipsa măsurii asigurătorii, ce a avut ca efect indisponibilizarea

¹ Concluzia se desprinde din datele speței și rezultă din afirmația contestatoarei, unitate bancară: „S.C. P.S.A. din acționariatul căreia face parte inculpatul a contractat de la B.T.S.A. mai multe credite, printre care și contractul de credit nr. 3048 din 10 aprilie 2001 având ca scop finanțarea activității curente a societății, contract modificat și completat prin acte adiționale ulterioare prin care, în principal, a fost majorată suma acordată inițial. Conform ultimului act adițional încheiat la data de 28 august 2009, valoarea împrumutului era de 11.000.000 lei, plătit la 4 februarie 2010”.

bunului, unitatea bancară ar fi putut trece la executarea garanției reale, eventual prin intermediul propriilor executori².

Scopul măsurii asigurătorii a fost dat de garantarea executării măsurii de siguranță a confiscării speciale, în condițiile prevăzute de art. 163 alin. (1) din Codul de procedură penală rap. la art. 19 și 20 din Legea nr. 78/2000.

Cauza soluționată de Tribunalul Prahova și Curtea de Apel Ploiești pune în discuție o **problemă de principiu** ce decurge din existența concurentă, asupra aceluiași bun, a unei ipotecii convenționale, înscrise în cartea funciară, deci cu rang prioritar, constituite în favoarea unui creditor cu o creanță certă, lichidă și exigibilă și a unui sechestrul asigurător instituit într-o cauză penală, în conformitate cu dispozițiile art. 163 din Codul de procedură penală.

În mod invariabil, interesul creditorului ipotecar având o creanță certă, lichidă și exigibilă, garantată cu o garanție reală imobiliară, cu rang prioritar, dat de momentul înscrierii acesteia în cartea funciară, constă în realizarea cu prioritate și într-un termen rezonabil a creanței, în virtutea dreptului de preferință pe care i-l conferă garanția constituită³.

La polul opus, este situat interesul statului sau al părții civile, după caz, ale căror creanțe sunt incerte, de a se constitui și menține, în favoarea lor, pe tot parcursul procesului penal, garanții îndestulătoare pentru executarea, în final, a dispozițiilor din hotărârea judecătorească definitivă ce va constitui titlu executoriu în privința amenzii penale, confiscării speciale ori a reparării pagubei produse prin infracțiune.

Pe de altă parte, realizarea într-un termen rezonabil a drepturilor unui creditor ce beneficiază de un titlu executoriu, garantat prin garanții reale imobiliare nu poate fi împiedicat prin instituirea unei măsuri asigurătorii în favoarea unui creditor cu creanță incertă, după cum realizarea drepturilor celui dintâi creditor nu poate lipsi de eficiență garanțiile deja constituite în favoarea celui din urmă.

Pe de altă, potrivit dispozițiilor art. 120 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, „*contractele de credit, inclusiv contractele de garanție reală sau personală, încheiate de o instituție de credit constituie titluri executorii*”;

Aceeași soluție legislativă în privința contractelor de credit bancar, precum și a garanțiilor reale și personale constituite în scopul garantării acestor credite era consacrată și prin art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998, privind activitatea bancară, republicată, act normativ abrogat expres prin art. 422 lit. a) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006;

² Potrivit dispozițiilor art. 418 alin. (2) și (3) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 227/2007:

„(1) *Separat sau, după caz, în cadrul asociațiilor profesionale, instituțiile de credit pot să-și organizeze un corp propriu de executori, a cărui activitate este strict legată de punerea în executare a titlurilor executorii aparținând instituției de credit și altor entități care aparțin grupului acesteia și care desfășoară activități financiare.*

(2) *Statutul acestui corp de executori se aprobă prin ordin al ministrului justiției, iar activitatea acestuia se desfășoară în conformitate cu dispozițiile în materie din dreptul comun.*”;

³ În doctrină, o astfel de persoană a fost plasată în categoria „*subiecților procesuali neoficiali*”, adică terți față de care măsura asigurătorie s-a răsfrânt ori ale căror drepturi și interese legitime au fost vătămăte, de pildă, prin instituirea sechestrului asupra unor bunuri care nu sunt ale învinutului, inculpatului sau ale părții responsabile civilmente (V. Dongoroz – „*Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*”, Partea Generală, Vol. V, Ediția a II-a, p. 337 și p.341)

De asemenea, este inacceptabil ca, prin concursul a două urmăriri succesive, să se poată modifica regulile procedurale pentru distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită.

Rezolvarea conflictului dintre cele două interese contrare se soluționează prin recurgerea la următoarele **reper principiale**:

a) Patrimoniul are funcția de a constitui dreptul de gaj general al creditorilor⁴, de a permite și justifica mecanismul subrogației reale cu titlu universal și cu titlu particular (*res succedit pretio et pretium rei*);

b) Procedurile execuționale concurente sunt guvernate de principiul egalității creditorilor și al ordinii legale de preferință.⁵ Distribuirea, între creditori, a sumelor realizate din executarea silită se realizează după regulile instituite prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură fiscală, în funcție de natura creanței, privilegiile legale și garanțiile constituite.

*

Un alt reper în cadrul analizei este dat de **scopul și efectele măsurilor asigurătorii ce pot fi dispuse în procesul penal (indiferent de forma acestora), cu referire specială la cazul analizat, în care inscripția ipotecară a fost luată în vederea garantării executării măsurii confiscării speciale, potrivit dispozițiilor art. 19 și 20 din Legea nr. 78/2000⁶.**

⁴ Potrivit dispozițiilor art. 1718 Cod Civil, oricine este obligat personal este ținut de a îndeplini îndatoririle sale cu toate bunurile sale mobile și imobile, prezente și viitoare, iar potrivit art. 1719 din același cod, bunurile unui debitor servesc la asigurarea comună a creditorilor săi și prețul lor se împarte între ei prin analogie (*n.ns. – proporțional cu valoarea creanțelor respective*), afară de cazul când există între creditori cauze legitime de preferință (*n.ns. – privilegii sau ipoteci*);

⁵ Sistemul de drept românesc nu se bazează pe dreptul primului urmăritor, potrivit căruia creditorul care reușește să „sesizeze” primul bunurile debitorului său, va fi plătit cu preferință, deci un sistem bazat exclusiv pe diligența creditorilor, utilizat de pildă, în legislația germană, ci pe principiul egalității creditorilor și al ordinii de preferință legale (în acest sens: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu – „*Tratat de executare silită*”, Editura Lumina Lex, București, 2007, p. 72; E. Cotoi – „*Incidente în procedura de executare silită*”, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 54).

Acest sistem își găsește expresia în dispozițiile art. 1719 și art. 1720 Cod civil, iar în plan procesual, se desprinde din normele care reglementează ordinea de preferință în cazul pluralității de creditori (art. 459 rap. la art. 562 -571 din Codul de procedură civilă, în cazul executării silite prin poprire; art. 470 din Codul de procedură civilă rap. la art. 562 - 571 din același cod, în cazul urmării silite a fructelor neculese și recoltelor prinse de rădăcini; art. 445 și art. 448 din același cod, în cazul urmării silite mobiliare; art. 563-564 din Codul de procedură civilă privind distribuirea sumelor realizate din executarea silită imobiliară).

Așadar, concursul de urmăriri asupra acelorși bunuri ale debitorului nu este exclus, iar în situația în care asupra acelorși venituri ori bunuri ale debitorului a fost pornită executarea, atât pentru realizarea titlurilor executorii privind creanțele fiscale, cât și pentru titlurile ce se execută în condițiile prevăzute de alte dispoziții legale (ex: prin executori judecătorești ori prin executori bancari), **executarea silită se va face potrivit dispozițiilor Codului de procedură fiscală, de către organele de executare prevăzute de acesta** [art. 136 alin. (9) din Codul de procedură fiscală];

⁶ Potrivit dispozițiilor art. 19 din Legea nr. 78/2000, în cazul infracțiunilor de corupție, prevăzute de Capitolul III din acest act normativ, banii, valorile sau orice alte bunuri care au fost date pentru a determina săvârșirea infracțiunii sau pentru a răsplăti pe infractor ori cele dobândite prin săvârșirea infracțiunii, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia, se confiscă, iar dacă bunurile nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Potrivit art. 20 din aceeași lege, în cazul în care s-a săvârșit o infracțiune dintre cele prevăzute anterior, **luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie.**

În literatura de specialitate s-a precizat că măsura de siguranță instituită prin Legea nr. 78/2000 beneficiază de un regim de subsidiaritate în raport cu rezolvarea acțiunii civile, bunurile respective fiind confiscate numai dacă nu se restituie persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia,

Scopul măsurilor asigurătorii *lato sensu* este dat de necesitatea de a conferi părții civile ori statului⁷ protecție împotriva insolvabilității debitorului și de a garanta posibilitatea unei reparări eficiente a pagubei produse prin infracțiune, a executării pedepsei amenzii ori a măsurii de siguranță a confiscării speciale.

În consecință, pe această cale se realizează ceea ce în doctrină este cunoscut sub denumirea de „*asigurare a acțiunii*”⁸, sechestrul asigurător fiind un mijloc pus la dispoziția organelor de urmărire penală sau instanțelor de judecată, pentru a se garanta astfel, executarea obligațiilor de natură patrimonială care decurg din rezolvarea laturii penale și/sau civile a cauzei⁹, cu atât mai mult cu cât, în faza executării, **sechestrul asigurător devine de drept, sechestrul definitiv**¹⁰.

*

Efectul măsurilor asigurătorii constă în indisponibilizarea bunurilor asupra cărora au fost instituite, în sensul că cel care le are în proprietate pierde

iar soluția legislativă se justifică pe necesitatea înlăturării unei stări de pericol ce s-ar putea crea prin menținerea acestor bunuri în posesia autorului infracțiunii de corupție și, implicit, încurajarea unor astfel de fapte (în acest sens, I. Lascu – „*Confiscarea specială în cazul infracțiunilor de corupție și crimă organizată*”, Dreptul nr. 8/2009, p. 150 și urm.);

⁷ Atunci când acesta figurează în proces ca parte civilă, pentru recuperarea creanțelor fiscale ori atunci când sechestrul asigurător a fost instituit pentru a garanta plata amenzii ori în vederea garantării executării măsurii de siguranță a confiscării speciale;

⁸ S. Stoenescu, G. Porumb – „*Drept procesual civil român*”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 113;

⁹ C. Gâlcă – „*Sechestrul asigurător și posibilitatea instituirii lui pe parcursul procesului penal*”, <http://www.pna.ro>;

¹⁰ Potrivit dispozițiilor art. 411 alin. (4) C.proc. civ., pentru bunurile mobile sechestrate asigurător anterior nu este necesară o nouă sechestrare, executorul judecătoresc fiind însă obligat să verifice dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului și dacă nu au fost substituite sau degradate, precum și să sechestreze alte bunuri ale debitorului în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanței.

Pe marginea acestui text, s-a făcut în doctrină următoarea distincție, arătându-se că aceste norme devin incidente atunci când sechestrul asigurător a fost aplicat în cursul procesului în care s-a obișnuit creanța, fiind vorba de același creditor urmăritor, deoarece atunci când bunurile mobile au fost deja sechestrate de alți creditori, în cadrul altor urmăriri, își găsesc aplicarea dispozițiile art. 426 din același cod, potrivit cărora: „*Executorul judecătoresc care, prezentându-se la locuința debitorului, va găsi o altă urmărire făcută și averea mobilă sub peceți sau sub pază de custode, după ce va lua o copie de pe procesul verbal aflat în mâna custodelui sau în mâna debitorului ori la domiciliul său, va face un proces verbal, arătând toate aceste împrejurări, precum și numele executorului care a urmărit, va declara urmărită această avere și de dânsul și va putea urmări și altă avere care nu este deja urmărită*” (S. Zilberstein, V. M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 338, p. 341 – 342 și nota nr. 12, pag. 342).

În același sens sunt și dispozițiile art. 146 din Codul de procedură fiscală, potrivit cărora, terții nu se pot opune sechestrării unui bun al debitorului, invocând un drept de gaj, drept de ipotecă sau un privilegiu. Terțul va participa la distribuirea sumei rezultate din valorificarea bunului potrivit legii.

Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor art. 151 alin. (4) și (5) din Codul de procedură fiscală, executarea silită a bunurilor mobile se face prin sechestrarea și valorificarea acestora, **chiar dacă acestea se află la un terț**, iar pentru bunurile mobile sechestrate anterior ca măsură asigurătorie, nu este necesară o nouă sechestrare.

De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 152 alin. (6) și (7) din Codul de procedură fiscală, dacă se sechestrează și bunurile gajate pentru garantarea creanțelor altor creditori, organul de executare le va trimite și acestora un proces-verbal de sechestrare, iar atunci când executorul fiscal constată că bunurile fac obiectul unui sechestr anterior, va consemna aceasta în procesul-verbal, la care va anexa în copie, procesele verbale respective;

dreptul de a le înstrăina sau greva de sarcini¹¹, măsura afectând, aşadar, atributul dispoziţiei juridice şi materiale.

Totodată, acest efect se întinde pe întreaga durată a procesului penal, până la soluţionarea definitivă a cauzei, dacă măsura asigurătorie nu a fost revocată¹².

Sechestrul asigurător poate afecta şi atributele de *usus* şi *fructus*, atunci când bunurile sechestrate trebuie ridicate în mod obligatoriu şi predate, pentru păstrare unor instituţii de specialitate¹³ [art. 165 alin. (2) – (5) din Codul de procedură civilă] ori atunci când au fost puse sub sigiliu şi se desemnează un custode (art. 165 alin. final din acelaşi cod).

*

Limitările legale ale măsurilor asigurătorii

A. Limitări valorice ale măsurilor asigurătorii

O primă limitare a măsurilor asigurătorii în procesul penal este dată de valoarea ipotetică a creanţei *lato sensu*, pentru a cărei asigurare a fost instituită măsura.

Această limitare este prevăzută în mod expres de art. 163 alin. (2) C. proc. pen., în privinţa măsurilor asigurătorii luate în vederea reparării pagubei, făcându-se referire la „*valoarea probabilă a acesteia*”.

Deşi legea nu prevede în mod expres, aceeaşi limitare va fi incidentă şi atunci când măsurile asigurătorii au fost instituite în vederea garantării executării pedepsei amenzii (caz în care, limita este dată de maximul special al amenzii prevăzute de lege pentru infracţiunea săvârşită¹⁴), cât şi atunci când măsura a fost luată în vederea confiscării speciale (caz în care, pentru identitate de raţiune, măsura nu ar putea şi instituită şi menţinută decât în limita valorii bunurilor supuse confiscării).

Dacă valoarea bunurilor sechestrate depăşeşte valoarea probabilă a pagubei, maximul special al pedepsei amenzii prevăzute de lege pentru infracţiunea săvârşită ori este superioară valorii bunurilor care, în final, ar urma să fie supuse confiscării speciale, măsura asigurătorie va putea fi ridicată parţial, fie în procedura prevăzută de art. 168 alin. (1) C. proc. pen., fie în condiţiile prevăzute de art. 168 alin. (3) C. proc. pen.¹⁵.

¹¹ I. Neagu – „*Tratat de procedură penală, Partea Generală*”, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2008, Bucureşti, 200..., p. 611;

¹² În acelaşi sens în jurisprudenţă s-a reţinut: „*Măsurile asigurătorii sunt măsuri de constrângere reală şi constau în indisponibilizarea până la soluţionarea definitivă a cauzei a bunurilor şi veniturilor inculpatului în vederea asigurării reparării pagubei cauzate prin infracţiune. Atâta timp cât o măsură asigurătorie, indiferent de faza procesuală în care a fost luată nu a fost revocată expres, ea rămâne câştigată până la soluţionarea definitivă a cauzei*” (Curtea de Apel Alba Iulia, Secţia penală, decizia nr. 604 din 13 octombrie 2009, *Buletinul Jurisprudenţei, Culegere de practică judiciară pe anul 2009*, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2010, p. 35-26);

¹³ I. Doltu, D. Toma – „*Sechestrul penal, inscripţia ipotecară şi poprirea. Contestarea acestor măsuri asigurătorii*”, Dreptul nr. 1/2005, p. 220;

¹⁴ I. Doltu, D. Toma, *op. cit.*, p. 228;

¹⁵ În această din urmă situaţie, calea procedurală este dată de contestaţia la executare, prevăzută de art. 399 C. proc. civ., adresată instanţei de executare – judecătoria în a cărei circumscripţie teritorială se efectuează executarea;

B. Limitări legale ca excepții de la regula sesizabilității unor bunuri.

Potrivit dispozițiilor art. 163 alin. (4) din Codul de procedură penală, nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unei unități dintre cele la care se referă art. 145 din Codul penal, precum și cele exceptate de lege.

Fac parte din **prima categorie**, bunurile **inalienabile, potrivit legii**, adică bunurile proprietate publică a statului și unităților administrativ teritoriale, bunurile care, potrivit destinației, sunt de utilitate publică ori de uz și interes public, indiferent dacă se află ori nu în administrarea regiilor autonome, instituțiilor publice, au fost închiriate sau concesionate.

De asemenea, nu vor putea fi urmărite silit și deci, nici sechestrate asigurător, deoarece sunt neurmăribile, mijloacele materiale ale instituțiilor publice, de vreme ce nu se poate concepe ca, pe calea executării silite, instituția publică să fie pusă în situația de a fi lipsită de mijloacele materiale de care are nevoie pentru desfășurarea activității¹⁶.

Tot astfel, dat fiind caracterul lor inalienabil, nu vor putea fi urmărite silit nici dreptul de uz și abitație¹⁷, iar în privința bunurilor afectate de o inalienabilitate temporară (ex: locuințele vândute chiriașilor în temeiul Legii nr. 112/2005), jurisprudența a adoptat o soluție diametral diferită față de cea a doctrinei, considerând că acestea pot fi executate silit pe durata interdicției temporare de înstrăinare¹⁸.

Așadar, în toate situațiile de inalienabilitate a bunului, insesizabilitatea acestuia va funcționa ca un corolar și, implicit, fiind vorba despre bunuri care nu pot fi urmărite silit, ele nu pot fi nici sechestrate asigurător¹⁹.

De asemenea, nu vor putea fi sechestrate asigurător nici acele bunuri care, deși alienabile, sunt insesizabile total sau parțial potrivit legii civile, fie în considerarea scopului pentru care sunt folosite, iar în aceste situații, insesizabilitatea nu este o consecință a inalienabilității, ci este instituită în considerarea unor interese pe care legiuitorul le-a considerat demne de ocrotire, precum cele umanitare.²⁰

Cu titlu de exemplu, indicăm: (1) bunurile strict necesare traiului debitorului și al familiei sale, precum și bunurile cu caracter strict personal²¹; (2)

¹⁶ În acest sens, S. Zilberstein, V. M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 327;

¹⁷ Potrivit dispozițiilor art. 571 și art. 573 din Codul Civil, atât dreptul de uz, cât și dreptul a abitație nu pot fi cedate și, de aceea, nu pot fi nici urmărite;

¹⁸ În acest sens, prin decizia nr. 79 din 5 noiembrie 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite, publicată în Monitorul Oficial nr. 570 din 29 iulie 2008, s-a statuat că imobilele dobândite în temeiul art. 9 alin. (8) din Legea nr. 112/1995 pot constitui obiect al executării silite;

¹⁹ În doctrină s-a afirmat că „consecința inalienabilității unor bunuri este (...) caracterul lor neurmăribil. Întrucât problema de a ști ce anume bunuri sunt inalienabile (și, deci scoase din circuitul civil) este o problemă ce ține, în primul rând, de dreptul material (...)” (S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 290);

²⁰ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 293;

²¹ Potrivit dispozițiilor art. 406 C. proc. civ., sunt supuse unei insesizabilități absolute (indiferent de felul creanței) și necondiționate (fără să intereseze dacă debitorul are sau nu alte bunuri urmăribile): (1) *bunurile de uz personal sau casnic strict necesare debitorului și familiei sale, precum și obiectele de cult religios, dacă nu sunt mai multe de același fel*; (2) *alimentele necesare debitorului și familiei sale pe timp de două luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele necesare până la noua recoltă, animalele destinate obținerii mijloacelor de existență și furajele necesare pentru aceste animale până la noua recoltă*; (3)

bunurile necesare desfășurării activității debitorului²²; (3) salariile și alte venituri periodice ale debitorului, în limitele prevăzute de lege²³.

combustibilul necesar debitorului și familiei sale socotit pentru 3 luni de iarnă; (4) bunurile declarate neurmăribile prin alte dispoziții legale.

Tot astfel, potrivit dispozițiilor art. 151 alin. (2) din Codul de procedură fiscală: „În cazul debitorului persoană fizică nu pot fi supuse executării silite, fiind necesare vieții și muncii debitorului, precum și familiei sale:

a) bunurile de orice fel care servesc la continuarea studiilor și formarea profesională, precum și cele strict necesare exercitării profesiei sau a altei ocupații cu caracter permanent, inclusiv cele necesare desfășurării activității agricole, cum sunt uneltele, semințele, îngrășămintele, furajele și animalele de producție și de lucru;

b) bunurile strict necesare uzului personal sau casnic al debitorului și familiei sale, precum și obiectele de cult religios, dacă sunt mai multe de același fel;

c) alimentele necesare debitorului și familiei sale pe timp de două luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele strict necesare până la noua recoltă;

d) combustibilul necesar debitorului și familiei sale pentru încălzit și prepararea hranei, socotit pe 3 luni de iarnă;

e) obiectele necesare persoanelor cu handicap sau destinate îngrijirii persoanelor bolnave;”;

²² Potrivit dispozițiilor art. 407 C. proc. civ., sunt supuse unei insesizabilități condiționate de existența altor bunuri care ar putea fi urmărite și relative, numai față de creditorii chirografari: (1) bunurile care servesc la exercitarea ocupației debitorului care vor putea fi urmărite numai în lipsă de alte bunuri urmăribile și numai pentru obligații de întreținere, chirii, arenzei sau alte creanțe privilegiate asupra mobilelor; (2) inventarul agricol, inclusiv animalele de muncă, furajele pentru aceste animale și semințele pentru cultura pământului, în afară de cazul în care asupra acestor bunuri există un drept de gaj sau privilegiu pentru garantarea creanței și dacă debitorul se ocupă cu agricultura, doar în măsura necesară continuării lucrărilor în agricultură.

Potrivit dispozițiilor art. 142 alin. (1¹) din Codul de procedură fiscală :

„Sunt supuse sechestrării și valorificării bunurile urmăribile proprietate a debitorului, prezentate de acesta și/sau identificate de către organul de executare în următoarea ordine:

a) bunurile mobile și imobile care nu sunt direct folosite în activitatea ce constituie principala sursă de venit;

b) bunurile care nu sunt nemijlocit predestinate pentru desfășurarea activității care constituie principala sursă de venit;

.....

e) mașini-unelte, utilaje, materii prime și materiale și alte bunuri mobile, precum și bunuri imobile ce servesc activității care constituie principala sursă de venit.”;

²³ Potrivit dispozițiilor art. 409 din Codul de procedură civilă:

„ (1) Salariile și alte venituri periodice realizate din muncă, pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum și alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia pot fi urmărite:

a) până la 1/2 din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligație de întreținere sau de alocație pentru copii;

b) până la 1/3 din venitul lunar net, pentru orice alte datorii.”

(2) Dacă sunt mai multe urmăriri asupra aceleiași sume, urmărirea nu poate depăși 1/2 din venitul lunar net al debitorului, indiferent de natura creanțelor, în afară de cazul în care legea prevede altfel.

(3) Veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, în cazul în care sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie, pot fi urmărite numai asupra părții ce depășește jumătate din acest cuantum.

(4) Ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensația acordată salariaților în caz de desfacere a contractului individual de muncă pe baza oricăror dispoziții legale, precum și sumele cuvenite șomerilor, potrivit legii, nu pot fi urmărite decât pentru sume datorate cu titlu de obligație de întreținere și despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau prin vătămări corporale, dacă legea nu dispune altfel.

(5) Urmărirea drepturilor menționate la alin. 4 se va putea face în limita a 1/2 din cuantumul acestora.

(6) Sumele reținute potrivit alin. 1 - 4 se eliberează sau se distribuie potrivit art. 562 și următoarele.

(7) Alocațiile de stat și indemnizațiile pentru copii, ajutoarele pentru îngrijirea copilului bolnav, ajutoarele de maternitate, cele acordate în caz de deces, bursele de studii acordate de stat, diurnele, precum și orice alte asemenea indemnizații cu destinație specială, stabilite potrivit legii, nu pot fi urmărite pentru nici un fel de datorii.

C. Condiție generală și comună – bunurile urmărite trebuie să aparțină debitorului

Întrucât urmărirea silită nu poate purta, în principiu, decât asupra bunurilor ce aparțin debitorului, în doctrină s-a remarcat că apare o dificultate în cazul în care debitorul nu este proprietar exclusiv al bunului asupra căruia creditorul își îndreaptă urmărirea, căci a urmări un asemenea bun, ar însemna ca executarea silită să privească nu numai pe debitor, dar și pe un terț care nu este obligat în niciun fel, față de creditor.²⁴

În aceste situații, existența proprietății comune ori devălmașe este doar un **impediment temporar în calea urmăririi silite**, caracter ce decurge din interpretarea dispozițiilor art. 493 C. proc. civ. potrivit cărora: “(1) *Creditorii personali ai unui debitor coproprietar sau codevălmaș nu vor putea să urmărească partea acestuia din imobilele aflate în proprietate comună, ci vor trebui să ceară mai întâi împărțeala acestora. (2) Creditorii personali pot urmări însă cota-parte determinată a debitorului lor din imobilul aflat în coproprietate, fără a mai fi necesar să ceară împărțeala.*”

Relativ la acest impediment, în doctrină s-a afirmat că nu este vorba despre o exceptare de la urmărirea silită a bunurilor la care se referă art. 493 C. proc. civ., ci numai despre instituirea obligației de a se recurge la o procedură prealabilă, în cadrul căreia, pe calea împărțelii inițiate de creditorii sau în care ei ar interveni, s-ar determina partea ce trebuie să revină debitorului, în proprietate exclusivă.²⁵

Acest impediment nu mai există, însă, atunci când cota – parte dintr-un bun determinat al debitorului este neîndoielnic stabilită, deoarece, potrivit art. 493 alin. (2) C. proc. civ., creditorii personali ai debitorului vor putea urmări cota-parte din bun, fără a mai cere împărțeala.

În schimb, atunci când bunurile imobile urmărite de creditorii personali ai debitorului fac obiectul proprietății devălmașe, este obligatorie recurgerea la procedura prealabilă a împărțelii judiciare, deoarece bunurile comune nu pot fi urmărite de creditorii personali ai unuia dintre soți, iar numai după urmărirea bunurilor proprii, creditorii personali vor putea cere împărțirea bunurilor comune, urmând ca după această împărțire, bunurile fiecărui soț să devină bunuri proprii, astfel cum precizează art. 33 alin. final din Codul familiei și astfel, să poată forma obiect al urmăririi silite din partea aceluia creditor²⁶.

²⁴ S. Zilberstein, V. M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 320; I. Leș, „*Tratat de drept procesual civil*”, Ediția a V-a, Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 1103;

²⁵ Idem;

²⁶ În acest sens s-a decis și în practica fostului Tribunal Suprem, colegiul civil: dec. nr. 1061/1958, în *Legalitatea Populară* nr. 4/1959, p. 105;

Mijlocul procesual prin care creditorii proprii ai unuia dintre coproprietari sau codevălmași este acțiunea oblică sau subrogatorie prin intermediul căreia creditorii pot solicita împărțirea bunului/bunurilor comune. În cazul în care bunul/bunurile se atribuie debitorului lor, urmărirea silită va purta asupra acestor bunuri, iar în situația în care bunul/bunurile cad în lotul/loturile copărtașilor, cu obligarea acestora la plata sultelor corespunzătoare către debitor, creditorii personali vor putea urmări sumele de bani atribuite acestuia.

În măsura în care, prealabil urmării silite a bunurilor imobile proprietate comună, nu s-a recurs la procedura prealabilă, terțul coproprietar ar putea cere împărțirea bunurilor comune și în cadrul contestației la executare, în condițiile prevăzute de art. 400¹ C. proc. civ.

§3. Soluționarea chestiunilor ridicate în cauza analizată

§3. 1. Pornind de la aceste repere doctrinare, urmează să analizăm, din perspectiva problemelor de drept ridicate în cauza analizată, dacă legalitatea măsurii asigurătorii este afectată de existența proprietății comune asupra bunului asupra căruia a fost instituită măsura.

În mod cert, cerința generală, ca bunurile urmărite/urmăribile să aparțină debitorului, se extinde și în privința măsurilor asigurătorii, întrucât nu ar putea fi sechestrate asigurător acele bunuri care nu ar putea fi urmărite silit, fie pentru că sunt inalienabile, insesizabile total sau parțial, fie pentru că nu sunt ale debitorului.

Considerăm că, în această fază a procedurii, nu există niciun impediment legal pentru ca inscripția ipotecară să fie instituită asupra unui bun comun, deoarece scopul acestei măsuri și funcționalitatea sa nu sunt reparatorii, ci asigurătorii²⁷, astfel încât existența coproprietății nu constituie, în opinia noastră, un motiv întemeiat pentru ridicarea măsurii asigurătorii în cadrul procedurii prevăzute de art. 168 C. proc. pen.

În acest sens, a decis și jurisprudența în referire la menținerea măsurilor asigurătorii asupra bunurilor comune, atunci când în cadrul contestației la executare nu s-a cerut și împărțirea bunurilor comune, stabilindu-se că *„măsurile asigurătorii în vederea realizării executării silite, producând numai indisponibilizarea provizorie, nu sunt contrare dispozițiilor art. 33 din Codul*

²⁷ I. Neagu, *op. cit.*, p. 611;

familiei care interzic numai urmărirea – deci executarea propriu-zisă a bunurilor comune ale soților de către creditorii personali ai unuia dintre ei”²⁸.

Concluzionând asupra acestui aspect, se poate observa că *existența coproprietății ori devălmășiei asupra unui bun sechestrat asigurător în procesul penal nu reprezintă un impediment absolut și dirimant, pentru luarea și menținerea acestei măsuri. De abia în faza de executare a procedurii, după obținerea unei hotărâri definitive de confiscare, de obligare a inculpatului la plata despăgubirilor civile ori la plata amenzii penale sau atunci când s-a dispus confiscarea specială, starea de coproprietate ori devălmășie devine un impediment temporar în calea executării ce poate fi surmontat printr-una dintre cele două modalități: creditorul (organul fiscal de executare - în cazul amenzii penale ori a confiscării speciale - sau partea civilă) poate cere ieșirea din indiviziune; terții coproprietari au și ei, la rândul lor, o asemenea posibilitate pe calea contestației la executare.*

§3. 2. Cel de-al doilea aspect pus în discuție de cauza soluționată de Curtea de Apel Ploiești ridică problema soluționării conflictului dintre un creditor ipotecar, având o creanță certă, lichidă și exigibilă și un creditor privilegiat (statul) a cărui creanță chiar certă, nu este însă exigibilă.

Curtea de Apel Ploiești a respins plângerea celui dintâi creditor motivându-și soluția pe principiul general „*penalul ține în loc civil*” și pe necesitatea ocrotirii unui interes general, comparativ cu interesul privat al creditorului ipotecar.

Aceste argumente nu sunt departe de orice critică, însă nu acesta este scopul analizei noastre, ci acela de a identifica dacă, prin folosirea și a altui raționament juridic, s-ar putea ajunge la același rezultat care în esență presupune răspunsuri la următoarele întrebări: „*Ar putea fi sacrificate chiar și numai temporar interesele unui creditor preferit de lege prin calitatea creanței sale și a garanțiilor care o însoțesc în fața unui alt potențial creditor cu garanții asigurătorii constituite? Dacă se dă preferință celui dintâi creditor, nu sunt cumva lipsite de orice eficiență garanțiile deja constituite în favoarea celui de-al doilea?*”

Literatura de specialitate²⁹ a găsit deja o rezolvare acestor întrebări, iar argumentele la care achiesăm, își păstrează în totalitate valabilitatea și în

²⁸Decizia de îndrumare nr. 19 din 18 septembrie 1960 a fostului Tribunal Suprem în *Îndreptar interdisciplinar*, p. 234, apud. S. Zilberstein, V. M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 322, nota 65;

²⁹M. Ionescu – „*Efectele sechestrului asigurător în cazul concursului de creditori*”, *Revista Română de Drept* nr. 5/1967, p. 109 – 114;

prezent, fiind utile, astfel cum vom observa în cele de urmează, indiferent de scopul pentru care a fost aplicată, în procesul penal, măsura asigurătorie sub forma înscripției ipotecare. Argumentele se subsumează următoarelor considerente de principiu:

>> Creditorul are dreptul de a urmări îndeplinirea exactă a obligației debitorului său, iar potrivit art. 1718 C. civ., pentru executarea obligației, debitorul este ținut să răspundă cu toate bunurile sale, mobile și imobile, în virtutea funcției patrimoniului, de a constitui dreptul de gaj general al creditorilor;

>> Mijloacele pentru atingerea acestui scop pot fi diferite, însă toate măsurile asigurătorii au ca scop împiedicarea debitorului de a îndeplini orice act care i-ar determina ori mări insolabilitatea, astfel încât, la momentul obținerii titlului executoriu și al executării propriu-zise, în patrimoniul acestuia să nu se mai găsească bunuri suficiente pentru îndeplinirea creditorilor;

>> Sechestrul asigurător, odată aplicat, indisponibilizează bunurile pe toată durata procesului și se transformă în sechestrul definitiv la momentul obținerii titlului executoriu³⁰;

>> În procedura execuțională, se admite concursul de urmăriri, putându-se declara sechestrate bunurile deja sechestrate de un alt creditor al aceluiași debitor. De asemenea, se poate institui o ipotecă asigurătorie asupra aceluiași bun imobil deja ipotecat în favoarea altui creditor, diferența notabilă fiind dată, însă, de ordinea înscrierii care va determina, în cele din urmă, și rangul ipotecii și deci, ordinea de preferință la momentul distribuirii sumelor rezultate din vânzarea bunului imobil adjudecat³¹.

>> Așadar, presupunând că măsura asigurătorie a fost instituită asupra unui bun imobil al învinutului/inculpatului ori al părții responsabile civilmente, pentru asigurarea despăgubirii părții civile, iar asupra aceluiași imobil exista, deja o ipotecă înscrisă în cartea funciară în favoarea altui creditor

³⁰ În acest sens sunt dispozițiile expres ale art. 411 alin. (4) din Codul de procedură civilă despre care, în doctrină, s-a arătat că își vor găsi aplicarea atunci când sechestrul asigurător a fost aplicat în cursul procesului penal în care s-a obținut creanța (S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 341 – 342, și nota 12, p. 342);

³¹ Potrivit dispozițiilor art. 25 alin. (1) din Legea nr. 7/1996, privind cadastrul și publicitatea imobiliară, republicată: „Înscrierile în cartea funciară își vor produce efectele de opozabilitate față de terți de la data înregistrării cererilor; ordinea înregistrării cererilor va determina rangul înscrierilor.” În același sens sunt și prevederile art. 1778 din Codul Civil.

Pe de altă parte, și art. 142 alin. (7) din Codul de procedură fiscală, rep. arată că: „Față de terți, inclusiv față de stat, o garanție reală și celelalte sarcini reale asupra bunurilor au un grad de prioritate care se stabilește la momentul în care acestea au fost făcute publice prin oricare dintre metodele prevăzute de lege”.

Importanța rangului ipotecii constă în faptul că între doi creditori de rang diferit, cel cu rang prioritar, deci cel care a înregistrat-o mai întâi, va avea dreptul să se despăgubească integral din prețul bunului ipotecat și, numai apoi, și din ceea ce rămâne, urmează a fi chemat să se despăgubească creditorul ipotecar de rang subsecvent. (În acest sens, C. Stătescu, C. Bîrsan, „*Drept Civil. Teoria generală a obligațiilor*”, Ediția a IX-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 446);

al aceluiași debitor, acest din urmă creditor va fi plătit cu prioritate din prețul bunului vândut în faza de executare silită, imediat după plata creanțelor reprezentând cheltuieli de judecată, pentru măsuri asigurătorii sau de executare silită, pentru conservarea bunurilor al căror preț se distribuie, precum și orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor³².

>> În situația în care aceeași măsură ar fi fost instituită asupra unui bun imobil al învinutului/inculpatului, în vederea asigurării executării pedepsei amenzii ori a măsurii de siguranță a confiscării speciale, în faza de executare, distribuirea sumelor rezultate din valorificarea bunurilor sechestrate se va realiza potrivit normelor din Codul de procedură fiscală, de către executorii fiscali³³, în conformitate cu ordinea de preferință prevăzută de art. 170 din Codul de procedură fiscală, aprobat prin Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, rep. Sub acest aspect, observăm că art. 171 alin. (1) din Codul de procedură fiscală instituie un privilegiu pentru creditorii fiscali care vor avea prioritate la distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor debitorului, față de alți creditori cu garanții reale asupra aceluiași bunuri mobile ale debitorului³⁴, însă numai în condițiile art. 142 alin. (7) din același cod care statuează că o garanție reală are grad de prioritate, inclusiv, față de stat, de la momentul efectuării publicității conform legii³⁵. De asemenea, tot în faza de executare silită, potrivit dispozițiilor art. 171 alin. (3) din Codul de procedură fiscală, creditorii ipotecari

³² Această concluzie se desprinde din interpretarea art. 564 C. proc. civ., rap. la art. 563 alin. (1) lit. a) și b) din același cod în care se arată că: „Dacă există creditori care, asupra bunului vândut, au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferință conservate, în condițiile prevăzute de lege, la distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunului, creanțele vor fi plătite înaintea creanțelor prevăzute la art. 563 alin. (1) lit. b)”, iar acest din urmă articol, arată că:

„(1) În cazul în care executarea silită a fost pornită de către mai mulți creditori sau când, până la eliberarea sau distribuirea sumei rezultate din executare, au depus și alți creditori titlurile lor, executorul judecătoresc procedează la distribuirea sumei potrivit următoarei ordini de preferință, dacă legea nu prevede altfel:

a) creanțele reprezentând cheltuieli de judecată, pentru măsuri asigurătorii sau de executare silită, pentru conservarea bunurilor al căror preț se distribuie, precum și orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor;

b) creanțele reprezentând salarii și alte datorii asimilate acestora, pensiile, sumele cuvenite șomerilor, potrivit legii, ajutoarele pentru întreținerea și îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătății, ajutoarele de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum și creanțele reprezentând obligația de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății ”

³³ Potrivit dispozițiilor art. 425 alin. (3) din C. proc. pen., în situația în care dispozitivul hotărârii de condamnare nu se execută de bună-voie, instanța de executare sesizează organele competente în vederea executării amenzii potrivit dispozițiilor legale privind executarea creanțelor fiscale. Devin astfel incidente prevederile Codului de procedură fiscală ca drept comun în materie care, în cuprinsul art. 136 alin. (9) statuează că: „În cazul în care asupra aceluiași venituri și bunuri ale debitorului a fost pornită executarea, atât pentru realizarea titlurilor executorii privind creanțe fiscale, cât și pentru titluri ce se execută în condiții prevăzute de alte dispoziții legale, executarea silită se va face, potrivit dispozițiilor prezentului cod, de organele de executare prevăzute de acesta”

³⁴ Potrivit dispozițiilor art. 171 alin. (1) din Codul de procedură fiscală, rep.: „Creditorii fiscali care au un privilegiu prin efectul legii și care îndeplinesc condiția de publicitate sau posesie a bunului mobil au prioritate, în condițiile prevăzute la art. 142 alin. (7), la distribuirea sumei rezultate din vânzare față de alți creditori care au garanții reale asupra bunului respectiv.”

³⁵ Potrivit dispozițiilor art. 142 alin. (7) din același cod: „Față de terți, inclusiv față de stat, o garanție reală și celelalte sarcini reale asupra bunurilor au un grad de prioritate care se stabilește de la momentul în care acestea au fost făcute publice prin oricare dintre metodele prevăzute de lege.”

vor participa la distribuirea sumelor rezultate din vânzarea bunului imobil, iar creanțele lor vor fi plătite înaintea celor prevăzute de art. 170 lit. b) din același cod³⁶.

Ca atare, în această situație, privilegiul general al statului, de a fi preferat celorlalți creditori, chiar ipotecari, nu va funcționa în raport de acei creditori ipotecari ale căror garanții au fost mai înainte înscrise în cartea funciară, iar susținerile contestatoarea B. T. S. A ., formulate în cauza analizată sunt pe deplin întemeiate, însă, în situația analizată, nu sunt de natură să conducă la o soluție contrară celei reținute de instanțele penale, astfel cum vom arăta în cele ce urmează.

>> Potrivit dispozițiilor art. 523 alin. (1) și (2) C. proc. civ., rap. la art. 428 alin. (2) – (4) din același cod, în tot cursul executării silite asupra bunurilor imobile, debitorul și orice altă persoană interesată pot obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare **consemnând la dispoziția creditorului următor întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare**³⁷. Aceste dispoziții, aplicabile în faza executării silite sunt, *a fortiori*, aplicabile și în privința măsurilor asigurătorii.

Concluzionând sub acest aspect,, creditorul următor, B.T. S.A. ar fi putut obține desființarea sechestrului asigurător doar în aceste condiții,

³⁶ Potrivit dispozițiilor art. 171 alin. (3) din Codul de procedură fiscală, republicat: „*Dacă există creditori care, asupra bunului vândut, au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi reale, despre care organul de executare a luat cunoștință în condițiile art. 152 alin. (6) și ale art. 154 alin. (9), la distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunului, creanțele lor vor fi plătite înaintea creanțelor prevăzute la art. 170 alin. (1) lit. b). În acest caz, organul de executare este obligat să îi înștiințeze din oficiu pe creditorii în favoarea cărora au fost conservate aceste sarcini, pentru a participa la distribuirea prețului.*”

Art. 170 alin. (1) lit. b) se referă la creanțele reprezentând salarii și alte datorii asimilate acestora, pensiile, sumele cuvenite șomerilor, potrivit legii, ajutoarele pentru întreținerea și îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, pentru prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătății, ajutoarele de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale de stat, precum și creanțele reprezentând obligația de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății.

³⁷ Potrivit dispozițiilor art. 523 din Codul de procedură civilă:

„(1) În tot cursul executării silite asupra bunurilor imobile, debitorul sau altă persoană interesată pot obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare, consemnând la dispoziția creditorului următor întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare.

(2) Dispozițiile art. 428 alin. (2) – (4) se aplică în mod corespunzător.

(3) În cazul în care cererea este admisă, instanța, cu acordul debitorului, va dispune și eliberarea sumei în mâinile creditorului.”

Dispozițiile legale cu caracter procedural, la care se face trimitere. din cuprinsul art.428 C. proc. civ. au următorul conținut:

„(1) Debitorul sau o altă persoană interesată va putea solicita încetarea sau suspendarea urmăririi, numai dacă depune valoarea ce i se cere sau, după caz, valoarea bunului reclamat, la Casa de Economii și Consemnațiuni, la dispoziția organului de executare.

(2) Totodată, persoanele arătate la alin. 1 vor fi obligate să înmâneze executorului judecătoresc pe lângă recipisa de consemnare și o copie de pe cererea de suspendare sau de încetare a executării silite, depusă la instanța competentă. Până la soluționarea cererii de către instanță urmărirea se va opri în tot sau în parte.

(3) Asupra cererii de încetare sau suspendare a executării silite instanța de executare se va pronunța prin încheiere, potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială.

(4) În orice alt caz, urmărirea va continua, dispozițiile art. 399 și următoarele fiind însă aplicabile.”

consemnând la dispoziția D.N.A. – Serviciul Teritorial Pitești sumele de bani ce constituie obiect al măsurii confiscării speciale determinate până la acel moment, în procedura prevăzută de art. 428 alin. (2) – (4) C. proc. civ., de competența instanței de executare (judecătoria de la locul situării imobilului urmărit), iar prin aceasta să obțină desființarea măsurii asigurătorii. În lipsa unor garanții suficiente din partea creditorului ipotecar urmăritor, constituite în procedura mai sus arătată, considerăm că nu se putea dispune ridicarea sechestrului asigurător. Raționamentul înfățișat nu comportă niciun risc în aplicare atunci când se discută despre sechestrul asigurător aplicat în vederea executării amenzii penale, însă, în situația bunurilor sechestrate asigurător în vederea confiscării speciale, este posibil ca, din cercetarea judecătorească să rezulte un quantum mai ridicat al sumelor de bani decât cele în considerarea cărora s-a instituit măsura. Or, în condițiile în care sechestrul asigurător ar fi ridicat, chiar și în modalitatea amintită anterior, potențialul creditor – statul – pierde dreptul de urmărire asupra bunului imobil, păstrând doar dreptul de a fi plătit cu preferință din sumele puse la dispoziția sa.

CONCLUZII

1. Sub aspectul problemelor ridicate în cauza analizată, hotărârea Curții de Apel Ploiești nu este fundamental greșită, însă motivarea acesteia comportă unele nuanțări.

2. Luarea și menținerea măsurilor asigurătorii trebuie analizate și din perspectiva regulilor care guvernează faza ultimă a procedurii judiciare, aceea a executării titlului executoriu.

3. Faptul că bunul imobil asupra căruia a fost instituit sechestrul asigurător este un bun comun ori asupra căruia există drepturi de proprietate devălmașă a soților nu reprezintă un impediment dirimant în luarea și menținerea măsurilor asigurătorii, deoarece problemele vor fi soluționate în faza de executare, fie în procedura prevăzută de art. 400¹ C. proc. civ., la cererea celorlalți coproprietari ori a debitorului, pe calea contestației la executare, fie în condițiile art. 493 C. proc. civ. prin promovarea de către creditorii urmăritori a acțiunii în partaj ori prin urmărirea, la alegerea acestora, doar a cotei – părți determinate a debitorului lor din imobilul aflat în coproprietate. Această din urmă ipoteză este exclusă în privința creditorilor personali ai unuia dintre soți care, pentru a putea urmări partea debitorului lor din bunurile comune ale soților, trebuie mai întâi să ceară încetarea proprietății comune devălmașe, în vederea determinării acestei cote.

4. De asemenea, nici faptul că bunul imobil asupra căruia a fost instituită măsura asigurătorie face obiectul unei ipoteci convenționale pentru garantarea unui credit bancar nu reprezintă un impediment în

luarea și menținerea acestei măsuri în procesul penal, întrucât realizarea creanței creditorului ipotecar nu poate lipsi de garanții pe ceilalți creditori ai aceluiași debitor, executarea fiind guvernată în final de principiul egalității creditorilor. În situația în care se dorește realizarea cu prioritate a creanței celui dintâi creditor ipotecar, acesta ori debitorul trebuie să ofere garanții îndestulătoare, pentru ca statul ori alți creditori ai inculpatului (ex: părțile civile, după caz) să poată executa, la momentul rămânerii definitive a hotărârii penale, dispozițiile privind plata amenzii, confiscarea specială ori plata despăgubirilor civile.